Raadsmemo

Onderwerp: Consultatie SDD op 21 februari 2019 over het regionale beleidsplan sociaal domein 2020-2023

Datum 15 februari 2019

Afzender: Wethouder Zandvliet

Tel.nr. 06-42090619

Emailadres AD.Zandvliet@alblasserdam.nl

Geachte raad,

Bijgevoegd stuk wordt u ter kennisname toegezonden.
Het betreft informatie waarvan het nuttig gevonden wordt dat u ervan op de hoogte bent, dan wel de toezending van een door het college of een lid van het college in commissie of raad toegezegd stuk.

In tegenstelling tot het verstrekken van informatie via een raadsinformatiebrief is de raadsmemo niet vooraf in het college besproken en vastgesteld. Met het presidium is afgesproken dat informatie verstrekt via een raadsmemo wel als ingekomen stuk wordt geregistreerd, maar niet geagendeerd wordt voor een commissie- of raadsvergadering, tenzij een lid van een commissie of de raad hier via de griffier om verzoekt.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Op 21 februari 2019 consulteert de SDD uw raad over het nieuwe regionale beleidsplan sociaal domein. Tevens wordt door gemeenten en GR'en een nieuw financieel kader voor het sociaal domein ontwikkeld. De betaalbaarheid van het sociaal domein is immers een belangrijk aandachtspunt. In deze brief informeren wij u over de ontwikkelingen en bereiden we u voor op het gesprek met de SDD.

Het regionale plan sociaal domein
De Wmo vereist dat er elke vier jaar een Wmo plan wordt vastgesteld. Het vigerende plan loopt dit jaar af. De zeven Drechtsteden gemeenten hebben de Wmo maatwerkvoorzieningen gedelegeerd aan de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD). Ook de taken op het gebied van schulden, participatie en minima zijn aan de SDD gedelegeerd. De noodzaak en wens tot meer samenhang heeft er toe geleid dat de SDD één plan voor alle gedelegeerde taken ontwikkelt, het regionale beleidsplan sociaal domein. Zij doen dat in verbinding met de gemeenten. Op 4 december heeft de SDD tijdens de Drechtstedendinsdag een regionale raadsbijeenkomst over het nieuwe plan georganiseerd. De terugblik van deze bijeenkomst treft u als bijlage bij deze memo aan. In vervolg daarop worden nu de lokale raden geconsulteerd.

De context
De ontwikkeling van een regionaal beleidsplan moet worden gezien in de context van de ontwikkelingen in en rond het sociaal domein.

De financiering aan gemeenten vanuit het Rijk is vanaf 2019 aangepast. De integratie-uitkeringen voor de drie decentralisaties (AWBZ/WMO, jeugd en participatie) zijn overgeheveld naar de algemene uitkering. Gemeenten hanteerden in Dechtsteden tot nu toe het rijksbudget (integratie-uitkering) als kaderstellend budget. Door de overheveling van de integratie-uitkering naar de algemene uitkering kan dit kader niet meer worden gehanteerd omdat de budgetten als zodanig niet meer herkenbaar zijn.

Het sociaal domein is in drie delen van beleidsontwikkeling gesplitst. De delen worden overigens ook sporen genoemd. Het eerste spoor betreft de ontwikkeling van het regionale plan sociaal domein waar we vanavond met elkaar over spreken. Het tweede deel betreft de lokale planvorming. Onlangs heeft u daarover van ons een brief ontvangen. In de zomer van 2019 wordt gestart met de beleidsontwikkeling van een nieuw lokaal kader. Het derde deel betreft het zogeheten snijvlakprogramma. Daarin wordt onderzocht op welke vlakken samenwerking tussen het regionale en het lokale kan plaatsvinden.
Verder ligt er binnen de Drechtsteden het Rapport Deetman waarin wordt geadviseerd om de voorzieningen van het sociaal domein binnen de kaders van de GR'en te optimaliseren. En is er het eerste concept van het rapport van onderzoeksbureau Hiemstra en De Vries over de solidariteit in de Jeugdzorg.

Een nieuw financieel kader sociaal domein
Zowel landelijk als in Drechtsteden lopen de kosten in het sociaal domein op. De uitgaven overstijgen de beschikbare middelen die vanuit het Rijk naar gemeenten zijn overgeheveld. De druk op de betaalbaarheid van het sociaal domein neemt in rap tempo toe. De omvang van het sociaal domein (46% van de gemeentelijke begroting, waarvan 35% aan de regionale taken wordt uitgegeven) is de afgelopen jaren fors gegroeid. De Wmo, de participatiewet en de Jeugdwet zijn open einde regelingen. Die brengen extra financiële risico's met zich mee. Daardoor neemt ook de druk op de andere domeinen toe.

Deze ontwikkelingen zijn aanleiding voor een krachtige lobby vanuit gemeenten richting Rijk voor voldoende macro budget maar ook om aandacht te hebben voor de beheersbaarheid van de kosten van het sociaal domein in relatie tot de financiële positie van gemeenten. Binnen Drechtsteden wordt vanuit het regionaal niveau actief gelobbyd voor een verhoging van de budgetten voor het sociaal domein. Ook hebben we een start gemaakt om in samenwerking met de GR'en (de SDD en de DGJ) een nieuw financieel kader voor het sociaal domein te ontwikkelen. De GR'en brengen daarbij de reële kosten in beeld, de gemeenten de financieringskant, de beschikbare budgetten. Vervolgens worden kosten en financiering tegen elkaar afgezet. Het streven is daar voor de zomer een beeld van te hebben, zodat richting het najaar van 2019 nog voorstellen kunnen worden uitgewerkt die passen binnen een structureel sluitend meerjarenperspectief in de begrotingen 2020 van gemeenten. In dit verband zien we dan ook uit naar een nieuwe Knoppennotitie van de Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) die in april verwacht wordt. Hierin zullen ongemakkelijke keuzen worden voorgelegd.

Hoe zijn we er tot nu toe uit gekomen in Alblasserdam?
We zijn er in geslaagd om de decentralisatie van de Wmo en van de Jeugdhulp vorm en inhoud te geven. Samen met de andere gemeenten in de Drechtsteden voert de SDD de Wmo- en de Participatietaken uit. Onze inwoners hebben daarbij tot nu toe de hulp en ondersteuning ontvangen die nodig is. Uitgangspunt was in 2015 uniformiteit in de regionale en in de lokale uitvoering. Voortschrijdend inzicht heeft geleerd dat dat niet toereikend is om goed aan te kunnen sluiten op de preventieve activiteiten en lokale voorzieningen. Tevens is de betaalbaarheid van de hulp en ondersteuning in de afgelopen jaren een vraagstuk op zich geworden.
Overigens hebben we ook lokaal actief een groot aantal activiteiten ontwikkeld om onze inwoners te ondersteunen. We ondersteunen mantelzorgers, vrijwilligers en mensen met dementie met verschillende activiteiten. We hebben vorm gegeven aan langer zelfstandig thuis, ook voor mensen met een psychiatrische beperking. We bestrijden actief armoede en schulden.

Wat willen we?
Doel is het welbevinden van onze inwoners. In vooral spoor 1 van de Samenlevingsagenda geven we daar handen en voeten aan. We zetten in op preventie, op het voorkomen van problemen en het weten waar inwoners met vragen, dicht bij huis, terecht kunnen. Met het transformatie proces, willen we de beweging van zware naar lichte zorg en ondersteuning doorzetten.
Belangrijk uitgangspunt is dat elke inwoner de hulp en ondersteuning krijgt die hij/zij nodig heeft. Daarvoor is maatwerk nodig. De systemen zijn nu te veel leidend; de grenzen van de regelingen kunnen meer worden opgezocht. Uitgangspunten voor de samenwerking zijn wat ons betreft vertrouwen in elkaar en het elkaar gunnen. Lokaal maatwerk vraagt om lokale ruimte, zowel inhoudelijk als financieel, om te experimenteren. Regionale regels moeten daarbij niet in de weg staan en/of tegenwerken. Het regionale zou lokale initiatieven moeten versterken en andersom.

Tegelijkertijd moet die hulp & ondersteuning betaalbaar blijven. Inmiddels hebben de gemeenten hun rol als eigenaar van het financieringsvraagstuk opgepakt en werken samen met de GR'en (SDD en DGHJ) aan een nieuwe financieel kader.
Het bediscussiëren van het vraagstuk van de betaalbaarheid vraagt tijd. Het uitvoerende werk gaat natuurlijk door. De begrotingen voor het jaar 2020 moeten al in het voorjaar van dit jaar in concept gereed moeten zijn. Voorgesteld wordt om de vigerende kaders voor 2020 door te trekken. En we kunnen nu al als aanzet voor de bekostigingsvraagstukken een eerste richting bepalen. In de huidige uitvoeringspraktijk lopen we namelijk tegen zaken aan die belemmerend werken op het transformatieproces.

Waar willen we naar toe?
Om de inwoner goed van dienst te kunnen zijn en tegelijkertijd de kosten beheersbaar te houden, denken we vanuit de vraag van de inwoner. Dat heeft tot gevolg dat er op maat wordt gewerkt. De afgelopen periode heeft de focus vooral gelegen op het collectief. Als we de transformatie willen doorzetten, is de verwachting dat er meer maatwerk moet worden geleverd. Soms zelfs per casus en vaak per gemeente.
Er moet meer integraal worden gewerkt. Dat betekent dat er meer samenhang tussen de onderscheiden taakvelden komt, dat er over schotten wordt heen gekeken en dat waar mogelijk ontschot wordt.
De uniformiteit waar naar de afgelopen periode in de uitvoering is gestreefd, wordt daarmee verlaten. Het accent ligt op de vragen en behoeften van de individuele gemeente en zijn inwoner.

<u>Participatie, schulden en minima</u>
De huidige financieringswijze bestaat uit het beschikbaar stellen van de totale budgetten aan de GR' voor de uitvoering van de gedelegeerde taken. Dat geeft ons (te) weinig armslag.
Wij leggen vooral de nadruk op duurzame uitstroom, zo mogelijk naar betaald werk. De SDD legt het accent op het terugdringen van het aantal uitkeringsgerechtigden. In sommige situaties staan beide doelen haaks op elkaar. Dan kan scholing en werkervaring nodig zijn om duurzaam uit te uitkering te kunnen stromen. Het betekent dan soms wel dat mensen voor de korte termijn langer in een uitkeringssituatie zitten. Door de financiering systematiek aan te passen en een lokaal budget te creëren om de kosten op te vangen zou er ruimte zijn om mensen adequaat te helpen.

Verder zouden we lokaal ruimte willen krijgen om mensen te activeren naar (betaald) werk die een verdiencapaciteit hebben van meer dan 50%. Een deel van deze groep inwoners valt nu tussen wal en schip en zit al jaren thuis. En tot slot zouden we lokaal binnen SMILE een pool willen aanleggen voor mensen die gedurende bepaalde perioden inzetbaar zijn voor werkzaamheden en in slappe tijden terug kunnen vallen op een aanvullende uitkering.

<u>Ondersteuning volwassenen</u>
Onze wensen op het gebied van de Wmo sluiten hier op aan. De dagbesteding kan lokaal gekoppeld worden aan werkervaringsplaatsen. De samenhang tussen de maatwerkvoorzieningen en de algemene voorzieningen die in Alblasserdam zijn, zoals de SWA, kunnen beter worden benut. Helpende Handen is een algemene voorziening die een aantal diensten levert. Het ontwikkelen van een breder aanbod van diensten dicht bij huis geeft meer integrale hulp aan de hulpvrager en kan tevens uitstroom opleveren van mensen die opgeleid worden als helpende in de zorg. Dat betekent dat we willen inzetten op preventie en op ondersteuning door onze algemene voorzieningen om de instroom naar de duurdere maatwerkvoorzieningen te voorkomen en uit te stellen.

Om te bereiken dat we lokaal meer maatwerk kunnen bieden, zou een deel van de toegang en toeleiding tot voorzieningen meer dan nu het geval is, via DOK12 en het lokaal dorpsnetwerk moeten lopen. Daar is immers de meeste kennis voorhanden over de algemene voorzieningen. De behoeften van inwoners en het aanbod kunnen per gemeente sterk verschillen. Hiertoe is het wenselijk dat de SDD meer vanuit dit lokale dorpsnetwerk opereert. Dan kan ook worden aangesloten op de jeugdhulp, zodat ook de schotten tussen de jeugd en de 18+ ondersteuning kunnen worden geslecht. Over het positioneren van de SDD in en vanuit het dorpsnetwerk gaan wij daarom komende periode met de SDD in gesprek.

Hulp aan en ondersteuning van de jeugd en hun ouders
Tenslotte willen we ook op het gebied van de jeugdzorg meer lokale armslag. Meer maatwerk. Zowel inhoudelijk als financieel. De gewenst transformatie in de zorgmarkt komt te langzaam op gang. In onze laatste zienswijze, die op 12 februari 2019 in uw raadscommissie Bestuur is behandeld, zijn we daar uitgebreid op ingegaan.Te vaak hebben we het over de zorgmarkt als we het over jeugdhulp hebben. Maar juist wat we lokaal doen, in de het consultatiebureau, op de scholen, in de verenigingen is onderdeel van de jeugdhulp. In Alblasserdam doen we veel aan preventie zoals de voorlichtingen in groep 8 van de basisscholen. Dit is ook een belangrijk 0onderdeel van de (voorkomen van) jeugdhulp. Wij willen dit nadrukkelijk in de discussies over jeugdhulp in gaan brengen. Het is dan ook van belang om, vooraf aan het gesprek over de solidariteit, de open dialoog te voeren over de eventuele verschuiving van taken naar lokaal niveau. Hierbij gaat het over de samenwerking en niet zozeer over de solidariteit. Voorwaarde hiervoor is een definiëring en afbakening van begrippen zoals 'voorkant of specialistische zorg'. Bij de verschuiving van taken naar lokaal niveau hoort ook de herdefiniëring van de opdracht van de stichting jeugdteams. Daarbij is het voorwaardelijk dat financiële risico's, transactiekosten et cetera nader in beeld worden gebracht, voordat de solidariteit wordt aangepast. Naar aanleiding hiervan moeten gemeenten ook besluiten in hoeverre ze bepaalde risico's kunnen dragen en per wanneer.

Samen met de gemeenten in de GR onderzoeken we de mogelijkheden om (een deel van de) taken van de generalistische (ambulante) zorg over te hevelen naar de individuele gemeenten . Voor zeer specialistische zorg zoals intramurale zorg, de crisisdienst, jeugdbescherming-en jeugdreclassering, het advies-en meldpunt kindermishandeling en het advies-en diagnostieknetwerk, adviseren we met klem het in standhouden van regionale samenwerking. Het gaat hierbij om zorg waar beschikbaarheid essentieel is, maar waar niet per gemeente in zeer grote aantallen gebruik van wordt gemaakt.

Voor het voortbestaan van deze dienstverlening en om de kwaliteit hiervan te waarborgen, is samenwerking en gezamenlijke inkoop volgens ons gewenst. Daarnaast voorkomen gemeenten op deze wijze grote administratieve lasten voor deze regionaal opererende aanbieders.
Overwogen kan worden om bijvoorbeeld de basis GGZ, uit de zorgmarkt te halen en lokaal te organiseren. Een voorbeeld hiervan is het succes van de recent door ons lokaal ingekochte kinderpsycholoog. Het afschalen van hulp kan beter. Voor kinderen en ouders is het beter als er meer vormen van jeugdhulp in Alblasserdam worden geboden. Dit in het kader van de zorg zo licht mogelijk, zo nabij mogelijk, zo kort mogelijk maar zo zwaar als nodig is.

Een ander voorbeeld is dat we, samen met partners als de SDD, de SOJ, Stichting Jeugdteams en Vivenz een maatwerk aanpak ontwikkelen om de "duurste" gezinnen in de zorg op een nieuwe, brede en integrale manier te gaan ondersteunen. Onderzoek laat zien dat 3,5% van de zorgvragers verantwoordelijk is voor 20% van de uitgaven.

Tot slot
Al met al zijn wij van mening dat de huidige inhoudelijke en financiële kaders niet meer voldoen. Wij willen door met het transformatieproces en kunnen inzetten op lokale ontwikkelingen en initiatieven. Dat vraagt om een lokale experimenteerruimte en het wegnemen van (regionale) belemmeringen die in de weg staan.

De SDD consulteert uw raad vanavond. Daarnaast zal de SDD op 14 maart ook de inwoners van Alblasserdam consulteren. Daar over krijgt u in maart meer informatie en wordt u uitgenodigd om als toehoorder bij de meet-up aanwezig te zijn. Het regionale beleidsplan sociaal domein zal in het najaar 2019 door de Drechtraad worden vastgesteld.

Bijlagen:
- De RIB over de verlenging van het Wmo programma en het vigerende Wmo programma Alblasserdam;
- Het Participatieplan;
- Het verslag van 4 december van de Drechtsteden;
- Onderzoek solidariteitsmodel van Hiemstra & De Vries.